

Tło polityczne współpracy SKW z FSB - stan relacji polsko-rosyjskich i ich wpływ na stosunki RP z wybranymi państwami regionu Europy Środkowowschodniej w latach 2007-2013

(od przejścia władzy przez rząd PO/PSL do podpisania porozumienia SKW-FSB)

Do podjęcia przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego (SKW) kontaktów z rosyjską Federalną Służbą Bezpieczeństwa (FSB) doszło w dniu 16 czerwca 2010 r. na prośbę FSB. Pierwsze spotkanie odbyło się poza siedzibą SKW i wbrew zapisom zawartym w sprawozdaniu z działalności SKW za rok 2010, nie dotyczyło ono katastrofy smoleńskiej¹. Data ta stanowi więc cezurę początkową badanego wątku współpracy między SKW a FSB, podjętej bez uzyskania wymaganej prawem zgody premiera, wydawanej po zasięgnięciu opinii właściwego ministra (tzn. ministra obrony narodowej), a zatem ze złamaniem obowiązujących procedur i prowadzonej w ten sposób w latach 2010-2013. Współpraca ta rozwijała się w kontekście stosunków polsko-rosyjskich, kształtowanych w ramach linii politycznej rządu PO-PSL, przyjętej po jego zaprzysiężeniu w dniu 16 listopada 2007 r. Niniejsze opisanie tego kontekstu jest wprowadzeniem do raportu na temat badanych kontaktów SKW-FSB.

Zwrot ku zbliżeniu z Rosją po listopadzie 2007 r.

Polityka rządu PO-PSL, skoncentrowana na dążeniu do poprawy stosunków z Rosją, wdrażana od przełomu lat 2007/2008, skutkowała w zaniechaniem aktywnej polskiej polityki wschodniej² i w znacznej mierze przytłumiła proamerykański nurt polityki polskiej, co najwyraźniej demonstrowane było w sprawie rokowań na temat rozmieszczenia elementów amerykańskiej tarczy antyrakietowej w Polsce, przeciw czemu zdecydowanie oponowała Moskwa. Stosunki z Rosją, mimo daleko posuniętej ustępliwości rządu polskiego po 2007 r. (wycofanie weta wobec nowego Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy UE-Rosja - PCA³ i sprzeciwu wobec negocjacji akcesyjnych OECD z Rosją, zdystansowanie się od Gruzji i Ukrainy, potępienie wcześniejszej polityki rządów zdominowanych przez PiS, odcinanie się od prezydenta Lecha Kaczyńskiego)⁴ nie przyniosły wymiernych efektów, lecz szereg

---

¹ Poszyt. Zanonimizowany wyciąg z Raportu z przeprowadzonych czynności kontrolnych w zakresie wybranych aspektów funkcjonowania niektórych jednostek organizacyjnych Służby Kontrwywiadu Wojskowego w latach 2007-2015, (materiały archiwalne, sygn. SA 1916/3, s. 10/49.

² Wyjątek stanowiła inicjatywa Partnerstwa Wschodniego prowadzona w łonie UE we współpracy ze Szwecją i na tym polu dająca sukces wizerunkowy, ale do 2014 r. nie przekładająca się na sukcesy wobec państw partnerskich. Szerzej patrz: P. Żurawski vel Grajewski, *Polska polityka wschodnia 1989-2015. Wymiar narodowy i unijny*, Kraków 2016, s.260-302.

³ PCA – Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy UE-Rosja – wetowane przez Polskę w związku z rosyjskim embargiem na polskie produkty rolne. Szerzej patrz: P. Żurawski vel Grajewski, *Polityka Unii Europejskiej wobec Rosji a interesy Polski 1991-2004*, Kraków 2008, s.382-283, 415-437.

⁴ B. Cichocki, P. Świeżak, *Co Polska może na Wschodzie? Raport*, „Bezpieczeństwo Narodowe” (dalej: „BN”) BBN, nr I-II-2008/7-8, s.65-70. Por.: B. Cichocki, *Polityka Polski wobec Rosji*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2009”, s.116-124.

upokorzeń i demonstracji wrogości ze strony Rosji (raport MAK⁵, kolejne embargo, deklaracje ministra spraw zagranicznych Rosji Siergieja Ławrowa i wiceministra Andrieja Niestierienki z 2009 r., godzące w suwerenne prawo Polski do decydowania o wojskowym wykorzystaniu własnego terytorium i w także prawo Ukrainy i Gruzji do swobodnego wyboru sojuszy, połączone z próbą narzucenia Polsce sowieckiej wizji historii II wojny światowej⁶, manewry Zapad 2009⁷ i 2013⁸ itd.). Z otwartym rosyjskim przeciwdziałaniem spotkała się także sztandarowa inicjatywa rządu PO-PSL w zakresie polityki wschodniej – Partnerstwo Wschodnie (dalej: PW)⁹.

Bezpośredni kontekst i formalny pretekst podjęcia kontaktów SKW-FSB - katastrofa smoleńska (10 IV 2010), wiązał się z serią daleko posuniętych demonstracji zaufania rządu RP do instytucji Federacji Rosyjskiej. Kulminacyjnym momentem demonstracji zaufania Polski do Rosji było zaproszenie szefa rosyjskiego MSZ Siergieja Ławrowa na doroczną naradę polskich ambasadorów 2 września 2010 r. Było to wydarzenie bezprecedensowe w relacjach między obu krajami¹⁰. Zasadność tej ufności została negatywnie zweryfikowana przez dalszy bieg wydarzeń¹¹. W rezultacie doszło do wydatnego obniżenia prestiżu Polski, szczególnie wśród

⁵ *Raport końcowy Tu-154M numer boczny 101 Rzeczypospolitej Polskiej. Międzypaństwowy Komitet Lotniczy Komisja Badań Wypadków Lotniczych Raport Końcowy Z Badania Zdarzenia Lotniczego*, https://dlapilota.pl/files/upld/tlumaczenie_finalne_raportu_koncowego.pdf.

⁶ 30 kwietnia 2009 r. wiceminister spraw zagranicznych Rosji Andriej Niestierienko sformułował pod adresem Polski oczekiwania związane z nadchodzącą wizytą ministra Sikorskiego w Moskwie. Były one powtórzeniem wcześniejszych tez Ławrowa. Znalazło się w nich sformułowanie o: „niedopuszczalności prób wciągania Gruzji i Ukrainy do NATO, gier z reżimem Saakaszwilego, planów dotyczących rozmieszczenia na terytorium Polski elementów obrony przeciwrakietowej USA” i odpowiedniego docenienia „wkładu Rosji w zwycięstwo nad nazizmem”. *Rosyjskie oczekiwania wobec Polski*, „Tydzień na Wschodzie” (dalej: TnW), OSW, nr 17(92), 06.05.2009, s.7. Osobną odsłoną instrumentalizacji historii i próbą jej użycia do sprowokowania konfliktu dyplomatycznego z Polską była wypowiedź ambasadora FR Siergieja Andirejewy na temat rzekomej odpowiedzialności Polski za wybuch II wojny światowej. *Ambasador Rosji dla TVN24: Polska współwinna II wojny światowej, sprawy pomnika nie zapomnimy*, TVN24, 25 września 2015, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/ambasador-rosji-w-polsce-w-rozmowie-z-reporterka-czarno-na-bialym,580483.html>.

⁷ A. Wilk, *Rosja ćwiczy wojnę na zachodzie*, „TnW”, OSW, nr 33(108), 30.09.2009, s.2-4. Por.: J. Bielecki, *NATO ma się zająć rosyjskimi manewrami*, „Dziennik Gazeta Prawna” (dalej: „DGP”), nr 221(2597), 12 listopada 2009, s.A2. Patrz też: Z. Dąbrowska, *Drażliwe manewry*, „DGP”, nr 221(2597), 12 listopada 2009, s.A2 oraz M. Szymaniak, W. Lorenz, *Polska do NATO: boimy się Rosji*, „Rzeczpospolita” (dalej: „Rz”) nr 265(8471), 12 listopada 2009, s.A11.

⁸ A. Wilk, *„Zachód 2013” – ćwiczenia z antynatowskiej integracji armii białoruskiej i rosyjskiej*, „TnW”, OSW, nr 30(273), 25.09.2013, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2013-09-25/zachod-2013-cwiczenia-z-antynatowskiej-integracji-armii-b>.

⁹ Por. wnioski: B. Cichoński, *Stosunki z Rosją po pięciu latach polskiej polityki normalizacji*, „BN” BBN, nr III-2013/27, s.33-40.

¹⁰ *Rosyjski szef MSZ w Warszawie*, „Rz”, 2.09.2010, <https://www.rp.pl/swiat/art7044471-rosyjski-szef-msz-w-warszawie>. Por.: *Ławrow na naradzie polskich ambasadorów*, tvn24, 24 sierpnia 2010, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/lawrow-na-naradzie-polskich-ambasadorow,143918.html>.

Komentarze rosyjskie patrz: *Prasa o wizycie Ławrowa w Polsce*, Polskie Radio, PAP, 3.09.2010, <http://www.polskieradio.pl/13/115/Artykul/259780,Prasa-o-wizycie-Lawrowa-w-Polsce>.

¹¹ *Klientelizm to postawa rządu względem Rosji, Ze Zbigniewem Romaszewskim, wicemarszałkiem Senatu rozmawia Jacek Nizinkiewicz*, Wywiad opublikowany w portalu Onet.pl 12 września 2010 roku, Oficjalna strona

jej wschodnich sąsiadów¹². Polityka ta była zaprzeczeniem zasady egzekwowania suwerennych praw Rzeczypospolitej w jej stosunkach z Rosją. Podważyła także rolę Polski jako ośrodka konsolidacji politycznej państw odczuwających zagrożenie rosyjskie.

Sprzeciw Rosji wobec umów stowarzyszeniowych państw partnerskich PW z UE, rewolucja na Ukrainie i rosyjska agresja na ten kraj były ostatecznym kresem „resetu” w relacjach między Polską a Rosją. Mimo to współpraca SKW z FSB, podjęta w 2010 r., była broniona przez ministra Radosława Sikorskiego do końca października 2013 r.¹³. W roku 2014 współpraca ta zamierała i ostatecznie wygasła po 21 stycznia 2015 r., kiedy to na mocy decyzji podsekretarza stanu w MON Roberta Kupieckiego rosyjskiemu attaché wojskowemu odmówiono wstępu do polskich obiektów wojskowych¹⁴.

Kontekst miejsca obwodu królewieckiego w relacjach polsko-rosyjskich 2010-2014

Obwód królewiecki jako kontekst współpracy SKW z FSB godny jest osobnej uwagi, gdyż jest jedynym obszarem Federacji Rosyjskiej, z którym Polska graniczy bezpośrednio. W relacjach polsko-rosyjskich związany był on w omawianym okresie z dwoma zagadnieniami spornymi – dostępnością wiodącego przez rosyjskie wody terytorialne szlaku wodnego Zalew Wiśłany-Cieśnina Piławska-Morze Bałtyckie i kwestią małego ruchu transgranicznego.

Drożność wyżej wskazanego **szlaku wodnego** decyduje o istnieniu bądź nie walorów Elbląga jako portu pełnomorskiego. Stanowi on potencjalną konkurencję dla portów rosyjskich w Bałtyjsku i Królewcu. Rosja dążyła jego rozwój przez wstrzymywanie komunikacji między portami polskimi a rosyjskimi w drodze zakazu ruchu jednostek polskich w rosyjskiej części Zalewu, co silnie uderzało w aktywność ekonomiczną portu elbląskiego. Moskwa podtrzymywała ów spór z uwagi na swe interesy gospodarcze, a przede wszystkim wykorzystywała go jako instrument demonstrowania politycznej woli ocieplenia lub ochłodzenia stosunków z Polską. W latach 2006-2009 szlak ten był zamknięty przez stronę

---

senatora Zbigniewa Romaszewskiego, Zbigniew Romaszewski Senator RP, http://www.romaszewski.pl/publikacje/2010_wrzesien-klientelizm-to-postawa-rzadu-wzgleciem-rosji-wywiad-opublikowany-na-portalu-onet-pl-12-wrzesnia-2010-roku.

¹² Patrz niżej wypowiedź prezydent Litwy Dali Grybauskaitė na spotkaniu z przedstawicielami wspólnoty litewskiej w Chicago,

¹³ *Sikorski o umowie SKW - FSB: Nie damy się sparaliżować we współpracy zagranicznej histerią PiS*, Gazeta.pl. Wiadomości (dalej: „G.pl.W.”), 21.10.2013, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,14813636,Sikorski_o_umowie_SKW_FSB_Nie_damy_si_e_sparalizowac.html. Szerzej o całej sprawie patrz: *Putin kazał FSB zawrzeć porozumienie z polskim kontrwywiadem*, „Rz” 20.05.2013, <http://www.rp.pl/artykul/1011184.html?print=tak&p=0>. Patrz też: I. Kacprzak, *Tajemnicza współpraca Służby Kontrwywiadu Wojskowego z rosyjską FSB*, „Rz” 2.10.2013, <http://www.rp.pl/artykul/1053599.html> oraz: *Pytania o umowę z rosyjską FSB*, „Rz” 4.10.2013, <http://www.rp.pl/artykul/90217,1054089-Pytania-o-umowe-z-rosyjska-FSB.html?referer=redpol>. Por.: K. Pawlak, *GPC: Donald Tusk wydał zgodę na współpracę SKW z rosyjską FSB!*, „Gazeta Polska Codziennie” (dalej: „GPC”), nr 630, 4.10.2013, s.1 i 3.

¹⁴ *Poszyt. ...* s. 20/59.

rosyjską. Jego otwarcie nastąpiło w dwóch etapach. Najpierw warunki żeglugi statków państw trzecich płynących przez Cieśninę Piławską do i z polskich portów nad Zalewem Wiślanym, zostały uregulowane w rozporządzeniu nr 533 rządu Federacji Rosyjskiej z dnia 15 lipca 2009 r. Szlak ten pozornie otwarto wówczas dla statków pod banderą państw UE. (Spora część statków europejskich właścicieli zarejestrowana jest pod tzw. tanimi banderami egzotycznych krajów, a ich rejs musiał być anonsowany na 15 dni przed terminem, co w praktyce eliminowało żeglugę nieregularną, czyli właśnie jednostki państw trzecich)¹⁵. Potem - od 1 września 2009 r., na mocy umowy polsko-rosyjskiej¹⁶ podpisanej w Sopocie przy okazji uroczystości z okazji 70 rocznicy wybuchu II wojny światowej, trasa ta została udostępniona także dla jednostek polskich. Było to zapewne związane z polskimi planami budowy kanału przez Mierzę Wiślaną. Inwestycja ta miała rozpocząć się w 2009 r., lecz w wyniku wspomnianego porozumienia została, na mocy decyzji polskiego Ministerstwa Infrastruktury, odłożona do 2017 r., co było sukcesem Rosji. Rząd PO-PSL zamiast stworzyć materialne gwarancje niezależności żeglugi do portów polskich na Zalewie Wiślanym, zadowolił się łatwo podważalnymi gwarancjami prawnymi. Manewr Kremla doprowadził do wstrzymania realizacji polskiego rozwiązania infrastrukturalnego, zniechęcił potencjalnych inwestorów i wytworzył sytuację sprzyjającą rozproszeniu zebranych dotąd na ten cel środków. W w/w umowie znalazł się także zapis ułatwiający wstrzymanie ruchu przez jedną ze stron¹⁷, co we wcześniej obowiązującej, choć ustawicznie łamanej przez Rosję regulacji z 1946 r., było możliwe tylko na wypadek wojny¹⁸. Cechą charakterystyczną rosyjskiej strategii w kwestii żeglugi na Zalewie Wiślanym było w tamtym okresie unikanie ostatecznego rozwiązania problemu, po to, by móc uczynić zeń narzędzie nacisków politycznych na Polskę w razie zaistnienia takiej potrzeby¹⁹.

---

¹⁵ D.E., *Cieśnina Piławska otwarta dla żeglugi - tylko z Unii Europejskiej?*, „Dziennik Pomorza”, portalpomorza.pl, środa 2 września 2009, <http://www.portalpomorza.pl/aktualnosci/11/10137>. Por.: K. Szczepanik, *Zalew Wiślany, zalew niezgody*, „Serwis informacyjny: europamaxima.eu”, 08.06.2011, <http://europamaxima.eu/index.php?mact=News.cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=50&cntnt01returnid=56>

¹⁶ Tekst umowy patrz: *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i Rządem Federacji Rosyjskiej o żegludze po Zalewie Wiślanym (Kaliningradzkiej zaliw)*, podpisana w Sopocie dnia 1 września 2009 r. (M.P. z dnia 9 grudnia 2009 r.), „Polski Serwer Prawa”, <http://lex.pl/serwis/mp/2009/0975.htm>.

¹⁷ W myśl umowy z 1 września 2009 r. „Każda Strona w razie konieczności (...) w odniesieniu do części Zalewu, która stanowi terytorium jej Państwa, może wprowadzić ograniczenia dotyczące liczby oraz wielkości statków drugiej Strony, wchodzących na tę część Zalewu, lub wstrzymać przekraczanie przez nie polsko - rosyjskiej granicy państwowej, jak również wykonywanie przez nie żeglugi, jeśli wymagają tego względy obrony, zapewnienia bezpieczeństwa Państwa, bezpieczeństwa żeglugi bądź zachowania równowagi ekologicznej w Zalewie.” *Umowa między...*, <http://lex.pl/serwis/mp/2009/0975.htm>.

¹⁸ D. Bugajski, *Nowe rozwiązania w zakresie żeglugi na Zalewie Wiślanym*, „Przegląd Morski”, nr 2(032), luty 2010, s.52-54.

¹⁹ Jak zauważa komandor porucznik dr Dariusz R. Bugajski z Akademii Marynarki Wojennej: „Z perspektywy Kremla problemy rozwiązane przestają mieć znaczenie, ponieważ nie można ich wykorzystać w bieżącej grze politycznej.” Ibidem, s.54.

Ruch transgraniczny i kwestie tranzytowe były przedmiotem, zakończonego porażką Kremla, sporu Rosji z UE, Polską i Litwą w latach 2001-2003²⁰. Problem ten wrócił w innej formie w warunkach resetu polsko-rosyjskiego w 2010 r. Wówczas to w staraniach o bezwizowy ruch przygraniczny z Polską i Litwą Rosja otrzymała istotne wsparcie Warszawy²¹, z którego skwapliwie skorzystała²².

Powołując w 2011 r. strefę małego ruchu granicznego obejmującą obwód królewiecki i przygraniczne powiaty województw pomorskiego i warmińsko-mazurskiego, Polska zrywała z polityką solidarności z Litwą w odniesieniu do tej rosyjskiej eksklawy, otwierała się na penetrację transgraniczną służb rosyjskich i rosyjskich grup kryminalnych oraz wytwarzała sytuację uprzywilejowania Rosjan w stosunku do Ukraińców i Białorusinów, w której obywatelom państw objętych PW było trudniej podróżować do UE niż obywatelom Federacji Rosyjskiej, gdyż podobne regulacje nie istniały w takich rozmiarach na pograniczach polsko-białoruskim i polsko-ukraińskim. Na dodatek Polska czyniła to w obliczu rosyjskiej akcji nadawania obywatelstwa FR, prowadzonej w Abchazji, Osetii Pd i na Krymie o ewidentnym już wówczas podtekście wskazującym na zamiar wykorzystania tego proceduru do podważania integralności terytorialnej Gruzji i Ukrainy.

Obwód królewiecki i sąsiednie województwa polskie w 2011 r. po wprowadzeniu małego ruchu transgranicznego

---

²⁰ Szerzej patrz: P. Żurawski vel Grajewski, *Obwód Kaliningradzki w stosunkach Unia Europejska-Rosja (problem tranzytu)*, „Polska w Europie”, nr 3(47) 2004, s.113-137.

²¹ *Będzie ruch bezwizowy dla Obwodu Kaliningradzkiego? Sikorski z Ławrowem wnioskuje do KE*, „Gazeta.pl Wiadomości”, 24.03.2010, http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80708,7698800,Bedzie_ruch_bezwizowy_dla_Obwodu_Kaliningradzkiego_.html.

²² *Внешнeполитическая и дипломатическая деятельность Российской Федерации в 2010 году*. „Обзор МИД России”, Москва, март 2011 года, s.84.

Oprac. własne na bazie mapy: Kaliningrad bez wiz. Co to oznacza dla Pomorza?, „Konfraternia Turystyczna”, 15 grudnia 2011, <http://konfraternia.blog.pl/id.330667786.title.Kaliningrad-bez-wiz-Co-to-oznacza-dla-Pomorza,index.html?ticaid=6ebef>

Polityka RP wobec państw trzecich w warunkach resetu polsko-rosyjskiego

Polityka ocieplania relacji polsko-rosyjskich miała przemożny wpływ na stan stosunków Rzeczypospolitej z państwami narażonymi na presję imperialną ze strony Rosji. Oddziaływała ona na stosunki Rzeczypospolitej z Ukrainą, państwami bałtyckimi i Gruzją, z którymi dotychczasowe kontakty były najbardziej intensywne, a w innym wymiarze na relacje z pozostającą pod silnymi wpływami Rosji Białorusią. Stosunki z Azerbejdżanem, Armenią i Mołdawią, jako nie podlegające w opisywanym okresie tak głębokim zmianom nie zostały ujęte w niniejszym wprowadzeniu.

UKRAINA

W latach 2008-2010 doszło do wyraźnego ochłodzenia stosunków polsko-ukraińskich na tle polskiego „resetu” z Rosją. Początkiem tego procesu była wizyta premiera Donalda Tuska w Moskwie (8 II 2008)²³, odbyta w momencie rosyjsko-ukraińskiego sporu gazowego²⁴. Oddalanie się Polski od Ukrainy w zakresie bezpieczeństwa energetycznego było dodatkowo

²³ B. Cichoński, P. Świeżak, op.cit., s.69. Por.: M. Greszta, *Prasa rosyjska o wizycie Tuska w Moskwie*, „G.pl.W”, 08.02.2008, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,4911801.html>.

²⁴ Szerzej patrz: A. Górka, W. Konończuk, *Gazowe fiasko Julii Tymoszenko w Moskwie*, „TnW”, 26.02.2008, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2008-02-27/gazowe-fiasko-julii-tymoszenko-w-moskwie>. Por.: *Tymczasowe zawieszenie ukraińsko-rosyjskich sporów gazowych*, „TnW”, 15.04.2008, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2008-04-16/tymczasowe-zawieszenie-ukraińsko-rosyjskich-sporow-gazowy> oraz A. Górka, P. Wołowski, *Ukraińsko-rosyjskie porozumienie gazowe*, „TnW”, 18.03.2008, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2008-03-19/ukraińsko-rosyjskie-porozumienie-gazowe>

pogłębiane dystansowaniem się wicepremiera Waldemara Pawlaka wobec projektu ropociągu Odessa-Brody, który miał zapewnić dostawy ropy naftowej z basenu Morza Kaspijskiego szlakami pozostającymi poza kontrolą Rosji²⁵.

Krokiem wystudzającym relacje RP z Ukrainą i Gruzją było także uznanie przez Polskę niepodległości Kosowa. Rząd dokonał tego aktu²⁶ wbrew opinii prezydenta Lecha Kaczyńskiego i opozycji (PiS),²⁷ ignorując prośby Kijowa i Tbilisi, by tego nie czynić, aby nie dostarczać Rosji precedensu możliwego do propagandowego wykorzystania przez Moskwę w odniesieniu do Krymu, Osetii Pd. i Abchazji. To w sporze o uznanie Kosowa minister R. Sikorski użył słynnego sformułowania: „Chcemy, żeby Polska była w **głównym nurcie** polityki europejskiej w tej sprawie”²⁸.

Pod wrażeniem wojny w Gruzji, szef polskiego MSZ w trakcie wizyty w Waszyngtonie ogłosił (19 listopada 2008 r.) tzw. „doktrynę Sikorskiego” - tzn. ostrzegł Rosję przed użyciem siły wobec Ukrainy²⁹. Pozornie było to wsparcie tej ostatniej. Posunięcie to, pozbawione przygotowania dyplomatycznego i z tego powodu zignorowane przez pozostałe państwa NATO, w praktyce przyniosło jednak ujawnienie zdystansowania się pozostałych (tzn. poza Polską) państw NATO wobec pomysłu gwarantowania ukraińskiego bezpieczeństwa w razie agresji Rosji. Realnym (zamierzonym lub nie – tego nie możemy stwierdzić) skutkiem deklaracji ministra Sikorskiego było więc publiczne rozpoznanie intencji Zachodu wobec Kijowa i co najmniej istotna redukcja, a być może zupełne usunięcie z kalkulacji rosyjskich czynnika niepewności co do reakcji NATO w wypadku militarnego zagrożenia Ukrainy przez Rosję.

Stan relacji polsko-ukraińskich po pierwszym roku resetu obrazuje wizyta ministra Sikorskiego w Kijowie (15-16 stycznia 2009 r.). Została ona skrócona, gdyż czołowi politycy ukraińscy – prezydent Wiktor Juszczenko i premier Julia Tymoszenko, tłumacząc się napiętą

²⁵ B. Cichocki, P. Świeżak, op.cit., s.73.

²⁶ *Uchwała w sprawie uznania przez Rzeczpospolitą Polską Republiki Kosowo, przedłożona przez ministra spraw zagranicznych.*, 26.02.2008, premier.gov.pl, <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/uchwala-w-sprawie-uznania-przez-rzeczpospolita-polska-republiki-kosowo.html>.

²⁷ R. Grodzki, *Wojna gruzińsko-rosyjska 2008. Przyczyny-przebieg-skutki*, Zakrzewo 2009, s.151. Por.: *Prezydent: Nie śpieszmy się z uznaniem Kosowa*, „Dziennik.pl”, 20.02.2008, <http://wiadomosci.dziennik.pl/polityka/artykuly/71133,prezydent-nie-spieszmy-sie-z-uznaniem-kosowa.html>. Przeciwny uznaniu Kosowa był także prezes PiS Jarosław Kaczyński. *Kaczyński: uznanie niepodległości Kosowa niezwykle skomplikowane*, „Wprost”, 18.02 2008, <https://www.wprost.pl/kraj/123952/kaczynski-uznanie-niepodleglosci-kosowa-niezwykle-skomplikowane.html>.

²⁸ *Sikorski: ws. Kosowa premier spotka się z prezydentem*, „G.pl.W.”, 10.02.2008, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,4941905.html>.

²⁹ M. Bosacki, *Sikorski przedstawił w USA swą doktrynę strategiczną*, „Gazeta Wyborcza” (dalej: „GW”), 20.11.2008. http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114881,5967510,Sikorski_przedstawil_w_USA_swa_doktryne_strategiczna.html.

sytuacją związaną z kryzysem gazowym w relacjach ukraińsko-rosyjskich, nie znaleźli czasu na spotkanie z szefem polskiego MSZ³⁰. Kontekstem tej sytuacji był fakt, że rząd polski w odniesieniu do rosyjsko-ukraińskiego sporu gazowego sugerował winę obu stron za zaistniałą sytuację (której istotą było pozbawienie dostaw gazu znacznej części Europy południowo-wschodniej)³¹. Wycofanie się premier Tymoszenko z wizyty na zjeździe Europejskiej Partii Ludowej-Europejskich Demokratów (EPL-ED) w Warszawie (29-30 kwietnia 2009 r.) potwierdziło chłód w relacjach wzajemnych obu krajów³².

Symptomem pogarszających się relacji międzyrządowych było także krótkie i do ostatniej chwili niepewne spotkanie premierów Polski i Ukrainy – Donalda Tuska i Julii Tymoszenko na Westerplatte przy okazji obchodów 70 rocznicy wybuchu II wojny światowej i demonstracyjnie szybkie opuszczenie przez tę ostatnią uroczystości pod pretekstem spotkania z Muammarem Kadafim³³. Wydarzenie to poprzedzone było deklaracją złożoną na łamach „Gazety Wyborczej” przez ministra Sikorskiego o rezygnacji Polski z „polityki jagiellońskiej”, rozumianej jako wspieranie wschodnich sąsiadów Rzeczypospolitej, zagrożonych dominacją rosyjską³⁴.

Lata 2010-2012 – to czas dalszego osłabiania relacji polsko-ukraińskich i ich medialnego odpolitycznienia przez sprowadzenie ich do wymiaru przede wszystkim sportowego (Euro

³⁰ Szerzej o wizycie R. Sikorskiego na Ukrainie patrz: *Wizyta Ministra SZ RP R. Sikorskiego na Ukrainie*, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Kijowie, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114881,5967510,Sikorski_przedstawil_w_USA_swa_doktryne_strategiczna.html.

³¹ Szerzej o rosyjsko-ukraińskim kryzysie gazowym 2009 r. patrz: A. Górską, W. Konończuk, *Rosyjsko-ukraińska wojna gazowa*, „TnW”, OSW, 06.01.2009, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2009-01-07/rosyjsko-ukrainska-wojna-gazowa> oraz Łan., *Berlin oczekuje zakończenia konfliktu gazowego*, „BESTOSW”, nr 1(76), 7 stycznia 2009, s.9. Por.: W. Konończuk, M. Menkiszak, *Eskalacja rosyjsko-ukraińskiego konfliktu gazowego*, „TnW”, OSW, 13.01.2009, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2009-01-13/eskalacja-rosyjsko-ukrainskiego-konfliktu-gazowego>. Patrz też: Ł. Antas, M. Bocian, *Kryzys gazowy paraliżuje Europę Środkową i Balkany*, „BESTOSW”, nr 2(77), 14 stycznia 2009, s.2-4 oraz *Straty Gazpromu na skutek konfliktu gazowego z Ukrainą*, „TnW”, OSW, 14.01.2009, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2009-01-14/straty-gazpromu-na-skutek-konfliktu-gazowego-z-ukraina>. Por.: A. Górską, W. Konończuk, M. Menkiszak, *Koniec rosyjsko-ukraińskiego konfliktu gazowego*, „TnW”, OSW, nr 3(78), 20.01.2009, s.2-5 oraz Ł. Antas, J. Gotkowska, *Niemcy wobec rosyjsko-ukraińskiego konfliktu gazowego*, „TnW”, OSW, nr 3(78), 20.01.2009, s.6-7. Patrz też: M. Przelomiec, *Tymoszenko. Historia niedokończona*, Bytom 2012, s.216-228.

³² *Tymoszenko o odwołaniu wizyty w Polsce: Zajęłam się wyplatami*, „G.pl.W.”, 30.04.2009, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,6559268,Tymoszenko_o_odwolaniu_wizyty_w_Polsce_Zajelam_sie.html. Por.: *Premier Julia Tymoszenko odwołała wizytę w Warszawie*, „Wiadomości z Regionu/OSW” (dalej: „WzR/OSW”), nr 83, 30 kwietnia 2009.

³³ *Bez spotkania z Tymoszenko*, „Rz”, 1.09.2009, <http://www.rp.pl/artykul/356874.html?print=tak>. Por.: *A jednak Tymoszenko i Tusk rozmawiali*, TVN24, 1.09.2009, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju/3/a-jednak-tymoszenko-i-tusk-rozmawiali,107492.html>.

³⁴ *Min. Sikorski dla „Gazety”: 1 września – lekcja historii*, „GW”, 29-30 sierpnia 2009, http://wyborcza.pl/1,101285,6978098,Min_Sikorski_dla_Gazety_1_wrzesnia_lekcja_historii.html#ixzz0S8own1Mo. Komentarz do artykułu patrz: P. Żurawski vel Grajewski, *Geopolityka-siła-wola. Rzeczypospolitej zmagania z losem*, Kraków 2010, s.325-331.

2012). Z tego powodu ponadstandardowe negatywne skutki psychologiczne miały często czynione wówczas w Polsce, w tym w kręgach rządowych, spekulacje na temat skali udziału Ukrainy w rozgrywkach Euro 2012, zawierające sugestie samodzielnego zorganizowania rozgrywek przez Polskę, poszukania innego partnera niż Ukraina lub przynajmniej redukcji jej roli w tym przedsięwzięciu³⁵. W efekcie doprowadziło to do wewnątrzujnego i wewnątrzpolskiego sporu o ewentualny bojkot Euro 2012 z powodu przetrzymywania w więzieniu przez władze Ukrainy byłej premier Julii Tymoszenko³⁶. Szansa na zbliżenie polityczne, stworzona przez przyznanie Polsce i Ukrainie wspólnej organizacji tej imprezy sportowej, pozostała niewykorzystana, a nawet stanowiła źródło problemów³⁷. Nie wykorzystano mistrzostw do pogłębionej współpracy politycznej i kulturalnej obu krajów, lecz skoncentrowano się wyłącznie na skądinąd niezbędnych do rozwiązania problemów technicznych z zakresu bezpieczeństwa³⁸ i na sportowo-rozrywkowym wymiarze turnieju.

W głównym - politycznym nurcie relacji wzajemnych proces ochłodzenia na linii Warszawa-Kijów miał w okresie 2010-2012 źródła zarówno w polityce polskiej jak i ukraińskiej. Postępująca od 2005 r. dekompozycja obozu „pomarańczowego” na Ukrainie³⁹

³⁵ Sugestie samodzielnego – bez Ukrainy – zorganizowania rozgrywek Euro2012 wysuwał m.in. ówczesny minister sportu w rządzie PO-PSL Mirosław Drzewiecki. R. Romaniuk, H. Sadowski, *Euro 2012 bez Ukrainy?*, „Polska. The Times”, 30.06.2008, <http://www.polskatimes.pl/artykul/13855.euro-2012-bez-ukrainy.id.t.html>. W podobnym duchu wypowiedział się też Zbigniew Boniek: „Euro 2012 bez Ukrainy wcale nie straci”, „Dziennik.pl”, 5.04.2010, <http://wiadomosci.dziennik.pl/opinie/artykuly/115070.euro-2012-bez-ukrainy-wcale-nie-straci.html>. Por.: *Euro 2012 bez Ukrainy?*, TVN24, 1.07.2008, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju/3/euro-2012-bez-ukrainy.63228.html>.

³⁶ Pierwszy do bojkotu wezwał prezydent Niemiec Joachim Gauck. *Prezydent Niemiec odwołał wizytę na Ukrainie*. „W czasie Euro 2012 nie jedźcie na Ukrainę”, „G.pl.W.”, 26.04.2012, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,11625941,Prezydent_Niemiec_odwołał_wizyte_na_Ukrainie_W_czasie.html. Potem dołączyli do niego czołowi politycy UE: *Barroso bojkotuje Euro 2012 na Ukrainie*, TVP. Parlament, 30.04.2012, <http://www.tvpparlament.pl/aktualnosci/barroso-bojkotuje-euro-2012-na-ukrainie/7223112>. Por.: *Ashton poparła bojkot Euro 2012 na Ukrainie*, „G.pl.W.”, 14.05.2012, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,11717595,Ashton_poparła_bojkot_Euro_2012_na_Ukrainie.html oraz opozycja na Ukrainie: *Bojkot Euro 2012. Apel ukraińskiej opozycji*, Polskie Radio, 4.05.2012, <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/597628.Bojkot-Euro-2012-Apel-ukraińskiej-opozycji> i w Polsce (PiS): *Jarosław Kaczyński: PiS opowiada się za bojkotem Euro 2012 na Ukrainie*, Prawo i Sprawiedliwość, Aktualności, Partia, 03.05.2012, <http://www.pis.org.pl/article.php?id=20197>. Szerzej patrz: W. Konończuk, T. A. Olszański, *Sprawa Tymoszenko pogłębia kryzys w relacjach Ukrainy z UE*, „TnW”, nr 33(193) 19.10.2011, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2011-10-19/sprawa-tymoszenko-poglebia-kryzys-w-relacjach-ukrainy-z-u>.

³⁷ S. Matuszak, T. A. Olszański, *Euro 2012 – niewykorzystana szansa Ukrainy?*, „Komentarze OSW”, (dalej: „K OSW”), nr 80, 08.06.2012, ss.5.

³⁸ Szerzej patrz: K. Liedel, P. Piasecka, *EURO 2012 Security as a Joint Task of Poland and Ukraine – A Challenge for National Security and International Security Systems*, [w:] Z. Lachowski (red.), *Polish-Ukrainian Bulletin*, BBN/NSDCU Warsaw 2012, s.41-54 oraz V. Soloviov, *Security Challenges and Ukrainian-Polish Cooperation in the Organization of the EURO 2012*, [w:] Z. Lachowski (red.), op.cit., s.55-68.

³⁹ Szerzej patrz: A. Eberhardt, *Revolucja, której nie było. Bilans pięciolecia „pomarańczowej” Ukrainy / The Revolution That Never Was. Five Years of ‘Orange’ Ukraine*, „PW OSW”, listopad/November 2009, ss.79. Patrz też: T. Kapuśniak, *Parlamentarny gambit na Ukrainie*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, R.5(2007), s.53-60.

skutkowała ostatecznym jego upadkiem w 2010 r., wyborem na stanowisko prezydenta Ukrainy Wiktora Janukowycza i zwrotem Kijowa ku Moskwie. Po polskiej stronie towarzyszyło temu wygaszanie samodzielnej polskiej aktywności w polityce wschodniej (sprowadzona została ona zasadniczo do Partnerstwa Wschodniego). Liczne wspólne dotąd cele strategiczne Polski i Ukrainy uległy dezaktualizacji. 3 czerwca 2010 r. Rada Najwyższa Ukrainy wykreśliła z listy celów polityki zagranicznej Kijowa dążenie do członkostwa w NATO.⁴⁰ 30 września 2010 r. nastąpiło rozwiązanie POLUKRBAT (Polsko-Ukraińskiego batalionu Sił Pokojowych im. Hetmanów Jana Karola Chodkiewicza i Piotra Konaszewicza Sahajdacznego, istniejącego w latach 1998-2010)⁴¹. Intensywna w poprzednich latach polsko-ukraińska współpraca wojskowa w praktyce ustała.

Rok 2011 upłynął pod znakiem polskiej prezydencji w Radzie UE i związanym z nią szczytem Partnerstwa Wschodniego w Warszawie, zakończonym niepowodzeniem. Spośród dużych państw UE na najwyższym szczeblu reprezentowane były jedynie Niemcy i Hiszpania (ta ostatnia przez ustępującego już premiera José Luisa Zapatero). Wszystkie państwa partnerskie odmówiły zaś podpisu pod deklaracją końcową szczytu w sprawie Białorusi, zaproponowaną przez Polskę, ale nie przygotowaną wcześniejszymi działaniami dyplomatycznymi⁴².

Równolegle postępowała marginalizacja znaczenia Polski w polityce ukraińskiej i w polityce Zachodu wobec Ukrainy. Deklaracja prezydenta Bronisława Komorowskiego uczestniczenia w szczycie przywódców Europy Środkowej w Jałcie, planowanym pierwotnie na maj 2012 r.⁴³, a bojkotowanym przez większość głównych polityków europejskich⁴⁴, okazała się błędem, a odwołanie szczytu przez Janukowycza⁴⁵ uwypukliło niewielką wagę, jaką

⁴⁰ *Ukraina rezygnuje z członkostwa w NATO*, „TnW”, nr 20(138), 09.06.2010, s.11-12.

⁴¹ POLUKRBAT, *Jednostki wojskowe*, Wojsko Polskie, www.jednostki-wojskowe.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=360&Itemid=26.

⁴² *Szczyt Partnerstwa Wschodniego w Warszawie. Kraje UE potępiają sytuację na Białorusi*, „Polska. The Times”, 30.09.2011, http://www.polskatimes.pl/artukul/456568,szczyt-partnerstwa-wschodniego-w-warszawie-kraje-ue-potepiaja-sytuacje-na-bialorusi,id,t.html#czytaj_dalej. Por.: K. Kłysiński, *Mińsk zbojkotował szczyt Partnerstwa Wschodniego*, „Analizy” OSW (dalej: „A” OSW), 5.10.2011, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2011-10-05/minsk-zbojkotowal-szczyt-partnerstwa-wschodniego>.

⁴³ *Prezydent o przyszłotygodniowym szczycie w Jałcie*, Prezydent.pl, 5 maja 2012, <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art.173.prezydent-o-przyszlotygodniowym-szczycie-w-jalcie.html>. Por.: *Komorowski jedzie na bojkotowany szczyt do Jałty*, Interia.pl Fakty, 4 maja 2012, <http://fakty.interia.pl/polska/news-komorowski-jedzie-na-bojkotowany-szczyt-do-jalty,nId,915954>.

⁴⁴ *T. Iwański, A. Ciechanowicz, A. Kwiatkowska-Drożdż, R. Sadowski*, *Kryzys w relacjach UE–Ukraina wokół sprawy Tymoszenko*, „TnW”, OSW, 17(218), 09.05.2012, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/tydzien-na-wschodzie/2012-05-09/kryzys-w-relacjach-ue-ukraina-wokol-sprawy-tymoszenko>. Por.: *Przywódcy nie chcą jechać (sic) na szczyt do Jałty*, „Rz”, 30.04.2012, <http://www.rp.pl/artukul/868429.html>.

⁴⁵ *„Ukraina próbuje wyjść z twarzą”. Ekspert o odwołaniu szczytu w Jałcie*, „G.pl.W.”, 08.05.2012, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,11682374,Ukraina_probuje_wyjsc_z_twarza_Ekspert_o_odwolaniu.html.

do spotkania z prezydentem RP przywiązywał prezydent Ukrainy. Długotrwałe przekonywanie UE przez dyplomację polską co do wiarygodności Janukowycza, wskutek kompromitacji tej postaci, doprowadziło do podważenia wiarygodności polityków polskich jako specjalistów od spraw Europy Wschodniej⁴⁶.

Konflikt wywołany „rewolucją godności” na Ukrainie (2013-2015)⁴⁷ i rosyjską agresją na ten kraj⁴⁸ postawił rząd PO-PSL wobec konieczności zajęcia stanowiska w tej sprawie, tym

⁴⁶ M. Przelomiec, *Największe rozczarowania*, „Nowa Europa Wschodnia” (dalej: „NEW”), nr 6(XXXVII) 2014, s.90.

⁴⁷ Szerzej o ukraińskiej rewolucji 2014 r. patrz: W. Mucha, *Krew i ziemia. O ukraińskiej rewolucji*, Warszawa 2014, s.15-160; J. Felsztynski, M. Stanczew, *Trzecia wojna światowa? Bitwa o Ukrainę*, Poznań 2015, s.190-204 i 234-271; M. Kacewicz, *Sotnie wolności. Ukraina od Majdanu do Donbasu*, Warszawa 2014, ss.286; M. Kidruk, *Ja, Ukraińiec*, Warszawa 2015, ss.381; M. Wyrwał, *...i zejdzcie na ich głowy nasz gniew!*, Warszawa 2014, ss.190; J. Andruchowycz (red.), *Zwrotnik Ukraina*, Wołowiec 2014, ss.249; oraz liczne materiały Ośrodka Studiów Wschodnich: T. Iwański, *Ukraina: Majdan na rozdrożu*, „Analizy” OSW (dalej: „A” OSW), 08.01.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-01-08/ukraina-majdan-na-rozdrozu>; Idem, *Ukraina: polityczny klincz z radykalizującym się Majdanem w tle*, „A” OSW, 05.02.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-02-05/ukraina-polityczny-klincz-z-radykalizujacym-sie-majdanem-w-tle>; T. A. Olszański, W. Konończuk, *Eskalacja sytuacji w Kijowie*, „A” OSW, 22.01.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-01-22/eskalacja-sytuacji-w-kijowie>; Idem, *Kryzys polityczny na Ukrainie*, „A” OSW, 04.12.2013, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2013-12-04/kryzys-polityczny-na-ukrainie>; T. A. Olszański, *Ukraina: kryzys się zaostrza*, „A” OSW, 11.12.2013, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2013-12-11/ukraina-kryzys-sie-zaostrza>.

⁴⁸ J. Felsztynski, M. Stanczew, op.cit., s.272-342. Por.: W. Mucha, op.cit., s.161-338 oraz A. Korniejenko, *Pelzająca wojna*, Kraków 2014, ss.127. Patrz też P. Żurawski vel Grajewski, *Majdan jak Kamieniec Podolski. Meandry Partnerstwa Wschodniego a bitwa o Ukrainę*, „Więź”, nr 1(655), wiosna 2014, s.164-175 oraz liczne materiały Ośrodka Studiów Wschodnich: A. Wilk, *Rosyjska interwencja wojskowa na Krymie*, „A” OSW, 5.03.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-05/rosyjska-interwencja-wojskowa-na-krymie> oraz idem, *Militarne konsekwencje aneksji Krymu*, „A” OSW, 19.03.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-19/militarne-konsekwencje-aneksji-krymu>. Por.: T. A. Olszański, A. Sarna, A. Wierzbowska-Miazga, *Konsekwencje aneksji Krymu*, „A” OSW, 19.03.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-19/konsekwencje-aneksji-krymu> oraz T. Iwański, W. Rodkiewicz, A. Wierzbowska-Miazga, A. Wilk, *Rosja wobec Ukrainy: nie tylko Krym*, „A” OSW, 12.03.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-03-12/rosja-wobec-ukrainy-nie-tylko-krym>, M. Menkiszak, R. Sadowski, P. Żochowski, *Rosyjska interwencja zbrojna we wschodniej Ukrainie*, „A” OSW, 3.09.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-09-03/rosyjska-interwencja-zbrojna-we-wschodniej-ukrainie>. R. Sadowski, A. Wierzbowska-Miazga, *Zawieszenie broni na wschodzie Ukrainy*, „A” OSW, 10.09.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-09-10/zawieszenie-broni-na-wschodzie-ukrainy>, T. Iwański, *Rada Najwyższa Ukrainy uchwaliła specustawę dla Donbasu*, „A” OSW, 17.09.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-09-17/rada-najwyzsza-ukrainy-uchwalila-specustawe-dla-donbasu>, M. Jaroszewicz, *Problem uchodźczy na Ukrainie: ocena sytuacji*, „K OSW”, nr 147, 17.09.2014, ss.7, R. Sadowski, *Ukraina pod presją*, „A” OSW, 24.09.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-09-24/ukraina-pod-presja>, T. A. Olszański, *Ukraiński Kościół Prawosławny wobec rewolucji i wojny*, „K OSW”, nr 151, 27.10.2014, ss.8, idem, *Nielegalne wybory w Donbasie*, „A” OSW, 05.11.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-11-05/nielegalne-wybory-w-donbasie>, M. Jaroszewicz, *Ukraina: Jak rozwiązać problem uchodźców?*, „A” OSW, 17.12.2014, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-12-17/ukraina-jak-rozwiazac-problem-uchodzcow>, W. Konończuk, A. Wilk, *Eskalacja starć w Donbasie*, „A” OSW, 21.01.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-01-21/eskalacja-starc-w-donbasie>, K. Frymark, W. Konończuk, W. Rodkiewicz, A. Wilk, *Konflikt w Donbasie po ostrzale Mariupola*, „A” OSW, 28.01.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-01-28/konflikt-w-donbasie-po-ostziale-mariupola>, K. Chawryło (Jarzyńska), W. Rodkiewicz, *Rosja: reanimacja nacjonalistycznego ruchu Strielkowa*, „A” OSW, 28.01.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-01-28/rosja-reanimacja-nacjonalistycznego-ruchu-strielkowa>, M. Menkiszak, W. Konończuk, *Rosja torpeduje porozumienia mińskie w sprawie Donbasu*, „A” OSW, 04.02.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-02-04/rosja-torpeduje-porozumienia>

bardziej, że aktywność ówczesnej opozycji (PiS) na Majdanie była widoczna⁴⁹. Reakcja rządu RP pod przewodnictwem premier Ewy Kopacz wypadła znacznie poniżej możliwości⁵⁰. Pomoc Polski dla Ukrainy Pani Premier publicznie uzależniła od stanowiska UE w tej sprawie⁵¹. W stosunku Warszawy do Kijowa oficjalnie obowiązywało hasło „niewychodzenia przed szereg”⁵². Oznaczało to oczekiwanie na decyzję mocarstw UE z deklaracją gotowości do jej przyjęcia. Ewa Kopacz zastąpiła wypowiedzią o kobiecie kryjącej się wraz z dziećmi w domu przed czyhającym na zewnątrz niebezpieczeństwem⁵³, zaś Radosław Sikorski, już jako

---

[minskie-w-sprawie-donbasu](#), T. Iwański, *Razem, ale osobno? Polityka Kijowa wobec Donbasu*, „K OSW”, nr 160, 06.02.2015, ss.10, S. Kardaś, W. Konończuk, *Mińsk 2 – kruchy rozejm zamiast trwałego pokoju*, „A” OSW, 12.02.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-02-12/minsk-2-kruchy-rozejm-zamiast-trwalego-pokoju>, R. Sadowski, A. Wilk, *„Hybrydowy” rozejm w Donbasie*, „A” OSW, 18.02.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-02-18/hybrydowy-rozejm-w-donbasie>, W. Rodkiewicz, P. Żochowski, *Zamach w Charkowie: kolejny instrument destabilizacji Ukrainy*, „A” OSW, 25.02.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-02-25/zamach-w-charkowie-kolejny-instrument-destabilizacji-ukrainy>, T. A. Olszański, A. Wilk, *Kijów odmawia ustępstw na rzecz separatystycznych republik*, „A” OSW, 25.03.2015, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-03-25/kijow-odmawia-ustepstw-na-rzecz-separatystycznych-republik>, T. Piechal, *Obwód charkowski: krucha stabilność*, „K OSW”, nr 172, 03.06.2015, ss.10 oraz idem, *Republiki wojenne w Donbasie rok po wybuchu konfliktu*, „K OSW”, nr 174, 17.06.2015, ss.9. Patrz też T. Targański, *Pożegnanie Iwana*, „NEW”, nr 5(XLI) 2015, s.30 i A. M. Dyer, *Dyplomacja siły – rosyjska polityka bezpieczeństwa po 2008 r.*, „Sprawy Międzynarodowe”, R. LXVIII, nr 1/2015, s.43-44 oraz liczne doniesienia medialne, np.: *„Wojna zimowa” Putina. Dlaczego ją zaczął?*, tvn24, 22 stycznia 2015, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/konflikt-w-donbasie-dlaczego-putin-zaczal-wojne-zimowa.508204.html>.

⁴⁹ Szerzej patrz: B. Maślankiewicz, *Relacja z Kijowa 2014-01-22*, (int.); *Jarosław Kaczyński do Ukraińców na Majdanie: jesteście potrzebni Unii Europejskiej*, Wiadomości, Wirtualna Polska, https://www.youtube.com/watch?v=PmpBD_MoeAw; *Jarosław Kaczyński do Ukraińców na Majdanie: jesteście potrzebni Unii Europejskiej*, Wiadomości, Wirtualna Polska, <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,Jaroslaw-Kaczynski-do-Ukrajncow-na-Majdanie-jestescie-potrzebni-Unii-Europejskiej.wid.16218452.wiadomosc.html?icaid=115075>; P. Majewski, *Polscy politycy doradzają protestującym na Majdanie*, „Rz”, 17.01.2014, <http://www.rp.pl/arttykul/1082177.html>; *Pomoc dla Majdanu*, <http://kielce.tvp.pl/13799071/pomoc-dla-majdanu>. Patrz też: W. Mucha, op.cit., s.308-317.

⁵⁰ O oficjalnej polskiej pomocy rządowej dla Ukrainy patrz: *Polska pomoc dla Ukrainy; depesza PAP 28 kwietnia 2015 r.*, MSZ w mediach. Rzeczpospolita Polska. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, https://www.msz.gov.pl/pl/p/msz_pl/aktualnosci/msz_w_mediach/polska_pomoc_dla_ukrainy_depesza_pap_28_kwietnia_2015;jsessionid=838EDEB7C7748B987A93846E6F685A5A.cmsap4p oraz *Kopacz i Jaceniuk o pomocy dla Ukrainy*, Onet.biznes.pl, 19.01.2015, <http://biznes.onet.pl/wiadomosci/finanse/kopacz-i-jaceniuk-o-pomocy-dla-ukrainy/598z2> (1.08.2015). O jej ocenie przez polską opinie publiczną patrz: K. Kowalczyk, *O sytuacji na Ukrainie i polskiej pomocy dla wschodniego sąsiada*, „Komunikat z badań CBOS”, Warszawa, luty 2015, nr 22/2015, ss.8 http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_022_15.PDF.

⁵¹ „Polska powinna być jak rozsądna kobieta”. *Kopacz o sprawach międzynarodowych*, TVN24, 19 września 2014, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/polska-powinna-byc-jak-rozsadna-kobieta-kopacz-o-sprawach-miedzynarodowych.469729.html>.

⁵² P. Kowal, *Nie wychodzimy przed szereg*, „NEW”, nr 6(XXXVII) 2014, s.80-81. Por.: A. Smolar, *Wybór minimalizmu*, „NEW”, nr 6(XXXVII) 2014, s.94-95.

⁵³ W. Mucha, op.cit., s.318. Por.: „Polska powinna być jak rozsądna kobieta”.... oraz: *Co dalej z Ukrainą? Kopacz: „Wie pan, jestem kobietą...” Pierwsza wpadka nowej premier?*, „G.pl.W.”, 19.09.2014, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,16671488,Co_dalej_z_Ukraina_Kopacz_Wie_pan_jeste_m_kobieta_.html.

marszałek sejmu, podał do publicznej wiadomości informację jakoby Putin miał w 2008 r. oferować premierowi Tuszkowi rozbiór Ukrainy⁵⁴.

Na spotkaniu premierów Polski Ewy Kopacz i Ukrainy Arsenija Jaceniuka w Kijowie (19 stycznia 2015 r.) padły ze strony polskiej deklaracje uruchomienia pomocy gospodarczej i humanitarnej dla walczącego kraju. Wysokość przyznanego przez RP kredytu (100 mln euro w ciągu 10 lat)⁵⁵ była jednak bardzo niska.

BIAŁORUŚ

Na kierunku białoruskim od 2008 r. dominowała wola rządu PO-PSL, by zademonstrować politykę odmienną od tej prowadzonej przez jego poprzednika. Zbiegła się ona z kolejnym ochłodzeniem stosunków na linii Moskwa-Mińsk⁵⁶, co skutkowało przyjęciem przez MSZ RP założenia o postępującej liberalizacji reżimu na Białorusi, a w latach 2008-2010 próbą dyplomacji polskiej podjęcia współpracy z nim⁵⁷. Wizyta ministra Radosława Sikorskiego w Mińsku (12 września 2008 r.), odbywała się w warunkach wytworzonych rosyjskim najazdem na Gruzję. Istotnym kontekstem tej wizyty było, dokonane wskutek starań dyplomacji polskiej, zawieszenie przez Radę UE sankcji dyplomatycznych wobec większości funkcjonariuszy reżimu Łukaszenki, objętych dotychczasową unijną „czarną listą” *personae non gratae*⁵⁸. Wizyta nie osiągnęła formalnego celu, dla którego oficjalnie była złożona – relacje polsko-białoruskie nie ociepliły się, a Białoruś nie pogłębiła skali wychłodzenia relacji z Rosją. Podróż ta miała jednak kilka ważkich skutków. Unikanie przez ministra Sikorskiego w jej trakcie rozmów z białoruską opozycją obudziło nieufność tego środowiska wobec Polski⁵⁹, nie przynosząc żadnych zysków w relacjach z reżimem. Wrażenie gotowości rządu RP do zawarcia kompromisu z Łukaszenką ponad głowami opozycyjnego Związku Polaków na Białorusi (ZPB) i drastyczne załamanie się finansowania organizacji polskich na Wschodzie, w tym i na Białorusi w związku z przesunięciem odpowiedzialności za tę akcję z Senatu do MSZ, doprowadziło zaś do obniżenia prestiżu państwa polskiego w oczach tych organizacji i poważnych trudności w ich działaniu⁶⁰. Fiaskiem skończyła się też następna próba dokonania

⁵⁴ W. Mucha, op.cit., s.318. Por.: M. Kokot, B. T. Wieliński, *Sikorski ujawnia w Politico: Rosja od lat chciała z Polską Ukrainę rozbić*, „GW”, 20.10.2014, http://wyborcza.pl/1,75477,16835817,Sikorski_ujawnia_w_Politico_Rosja_od_lat_chciala.html.

⁵⁵ *Kopacz i Jaceniuk o pomocy dla Ukrainy*, Onet.biznes.pl, 19.01.2015, <http://biznes.onet.pl/wiadomosci/finanse/kopacz-i-jaceniuk-o-pomocy-dla-ukrainy/598z2>.

⁵⁶ A. M. Dynier, *Nieudana próba znalezienia trzeciej drogi w polityce zagranicznej Białorusi*, „Sprawy Międzynarodowe”, R. LXV, lipiec-wrzesień nr 3/2012, s.61-80.

⁵⁷ Ł. Adamski, *Polityka Polski wobec Białorusi*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2009”, s.135-142.

⁵⁸ Ibidem, s.141 i 153.

⁵⁹ Ibidem, s.142.

⁶⁰ R. Dzieciolowski, *Jak MSZ demontuje na Białorusi polskość*, Niezależna.pl,16.09.2012, <http://niezalezna.pl/32922-jak-msz-demontuje-na-bialorusi-polskosc>. MSZ temu zaprzecza, *Nieprawdziwe zarzuty „Gazety Polskiej. Codziennie” w artykule „MSZ zabrał Polakom miliony”, Wyjaśnienia i Sprostowania*,

przełomu w relacjach z Mińskiem, w trakcie wspólnej z ministrem spraw zagranicznych RFN Guido Westerwelle kolejnej wizyty ministra Sikorskiego na Białorusi w lutym 2010 r.⁶¹. Deklaracje szefa polskiego MSZ na temat „męskich rozmów” z jego białoruskim odpowiednikiem Siergiejem Martynowem, w obliczu nowej fali represji okołowyborczych, zastosowanych przez reżim Łukaszenki wobec jego oponentów i wobec ZPB, podważały powagę państwa polskiego i były demonstracją bezradności jego dyplomacji⁶². Tym razem pogarszające się stosunki białorusko-rosyjskie⁶³ nie skutkowały nawet pozornym zwrotem polityki Mińska ku Zachodowi, a więc i ku Polsce. Zamiast tego nastąpiło uwięzienie Andrzeja Poczbuta⁶⁴, odmowa Łukaszenki udziału w szczycie Partnerstwa Wschodniego w Warszawie w 2011 r., oskarżenia pod adresem Polski o rewizjonizm terytorialny⁶⁵ i rosyjsko-białoruskie manewry wojskowe *Zapad 2009* i *Zapad 2013*. Mimo to w 2012 r. miało miejsce przekazanie przez Polskę prokuraturze białoruskiej danych bankowych opozycjonisty Alesia Białackiego, które potem posłużyły do skazania go na 4,5 roku więzienia. Po tej aferze Polska wypowiedziała umowę z Białorusią o bezpośredniej wymianie wniosków o pomoc prawną między lokalnymi prokuratorami⁶⁶. W tym samym roku nastąpiło jednak także podjęcie przez polski MSZ działań dekonspirujących aktywność białoruskich opozycjonistów.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych Rzeczpospolita Polska,
http://www.ms.gov.pl/pl/aktualnosci/dla_mediow/sprostowania/nieprawdziwe_zarzuty_gazety_polskiej_codziennie_w_artykule_msz_zabral_polakom_miliony__?printMode=true, jednak stenogramy zapisu dyskusji komisji sejmowej potwierdzają postawione w artykule zarzuty. *Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Łączności z Polakami za Granicą, (Nr 19) z dnia 13 lipca 2012 r.*, Kancelaria Sejmu. Biuro Komisji Sejmowych, ss.20. <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/biuletyn.xsp?documentId=3965DEE73DE868E0C1257A450049BCC4>. Patrz też: Ł. Adamski, *Polityka Polski wobec Białorusi...*, s.141-144 i 152-155.

⁶¹ *Chcemy dać Białorusi jasny przekaz - Sikorski i Westerwelle z wizytą na Białorusi*, „G.pl.W”, 2.11.2010, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,8598880,Chcemy_dac_Bialorusi_jasny_przekaz_Sikorski_i_Westerwelle.html.

⁶² J. Kaczyński, *Sikorski przegrał Białoruś*, „Rz”, 01.02.2011, <http://www.rp.pl/artykul/603086.html?print=tak&p=0>. Por. P. Kowal, *Krajobrazy z Mistralami w tle*, Kraków 2011, s.132-136.

⁶³ K. Kłysiński, W. Konończuk, *Łukaszenka przed wyborem: reformy lub ustępstwa wobec Rosji*, „K OSW ”, nr 42, 27.10.2010, s.1-6.

⁶⁴ *Andrzej Poczobut zwolniony z obowiązku odbywania kary*, tvn24, 23 września 2013, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiate.2/andrzej-poczobut-zwolniony-z-obowiazku-odbywania-kary,356845.html>.

⁶⁵ K. Kłysiński, T. Iwański, *Systemowy kryzys reżimu Alaksandra Łukaszenki*, „K OSW ”, nr 66, 28.10.2011, s.4-6.

⁶⁶ J. Stróżyk. O. Górczyński, *Białoruski bałagan w dyplomacji*, „Rz”, 26.10.2012, <http://www.rp.pl/artykul/946212.html?print=tak&p=0>. Por.: T. Grodecki, *Polska prokuratura realizowała wniosek Białorusi o pomoc prawną ws. Białackiego*, „G.pl.W”, 11.08.2011, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,10102367,Polska_prokuratura_realizowala_wniosek_Bialorusi_o.html oraz *Białoruś: Białacki skazany na 4,5 roku więzienia. „To proces polityczny”*, Onet.pl, 24.11.2011, <http://www.wykop.pl/ramka/954807/bialoruski-opozycjonista-skazany-dzieki-polskiej-prokuraturze/>.

MSZ w kopertach z własnym logo wysłał w 2012 r. do ok. 30 białoruskich opozycjonistów deklaracje podatkowe PIT z sumami jakie otrzymali oni od polskiej dyplomacji⁶⁷.

LITWA

Problemy w relacjach polsko-litewskich miały swe autonomiczne źródła w kwestiach mniejszościowych i historycznych. Nawet jednak uwzględniając ten fakt, stosunki Polski z Litwą w omawianym okresie uległy wyraźnemu załamaniu. W ciągu kilku miesięcy po strategicznym zwrocie rządu PO-PSL ku ociepleniu relacji z Rosją, dokonany na przełomie 2007 i 2008 r. i pogłębionym szczególnie po kwietniu 2010 r., Rzeczpospolita z żadnym ze swych sąsiadów nie miała tak złych stosunków, jak z Litwą. Wspólne planowane lub realizowane przedsięwzięcia (Litewsko-Polski batalion Sił Pokojowych - LITPOLBAT⁶⁸, udział Polski w budowie elektrowni jądrowej na Litwie Ignalino 2, projekt polsko-bałtyckiego mostu energetycznego) zostały porzucone, stanowisko Litwy np. w kwestii strefy małego ruchu granicznego z obwodem królewieckim zignorowane, a problemy mniejszościowe wysunięte na plan pierwszy⁶⁹. Prezydent Litwy Daria Grybauskaite na spotkaniu z przedstawicielami wspólnoty litewskiej w Chicago, wprost zdiagnozowała tę sytuację słowami: „Niektórzy politycy w Polsce zdecydowali, że to Rosja ma być przyjacielem Polski, zaś mniejsze państwa, takie jak Litwa, tymczasowo mogłyby zostać kozłami ofiarnymi.”⁷⁰. Grybauskaite odmówiła też udziału w spotkaniu prezydentów państw bałtyckich i Polski, zwołanym przez Bronisława Komorowskiego na 17 kwietnia 2012 r., dla koordynacji stanowisk owych krajów przed oczekiwanym szczytem NATO⁷¹.

GRUZJA

Promotorem aktywności państwowej RP na kierunku gruzińskim był w omawianym okresie prezydent Lech Kaczyński. Odwiedził on Gruzję aż siedmiokrotnie, przy czym szczególną wagę miały wizyty z 12 sierpnia i 23 listopada 2008 r. odbyte w okresie koabitacji z rządem PO-PSL. Pierwsza z nich miała charakter wielostronnej demonstracji politycznej przywódców Europy Środkowej (Estonii, Litwy, Łotwy, Polski i Ukrainy) pod wodzą

⁶⁷ C. Gmyz, *Białoruska wpadka MSZ*, „Rz”, 17.10.2012, <http://www.rp.pl/artykul/39.943478-Bialoruska-wpadka-MSZ.html>.

⁶⁸ LITPOLBAT istniał w latach 1997-2008. Szerzej patrz: *Lithuanian-Polish Peace Force Batalion*, LITPOLBAT, 27 Sept 2007-2 Jul 2023, <https://web.archive.org/web/20070927201825/http://www.mon.gov.pl/strona.php?lang=2&idstrona=128>

⁶⁹ M. Kaczmarek, *Grybauskaite: Polska wybrała sobie Rosję*, „NEW”, nr 2(XXII) 2012, s.79-83.

⁷⁰ Grybauskaite: *Polska wybrała sobie Rosję*, „PolskieRadio.pl”, 20.05.2012, <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/608390.Grybauskaite-Polska-wybrala-sobie-Rosje>.

⁷¹ *Politolodzy: Odmowa Grybauskaite może pogorszyć stosunki z Polską*, „Rz”, 11.04.2012, <http://www.rp.pl/artykul/858280.html?print=tak&p=0>.

prezydenta RP, dokonanej w chwili rosyjskiego najazdu na Gruzję⁷² i politycznie poważnie utrudniła kontynuowanie rosyjskiej ofensywy na Tbilisi⁷³. Najważniejszym wydarzeniem drugiej był incydent zbrojny z udziałem kolumny prezydenckich samochodów, do którego doszło na linii placówek rosyjskich. Obecność obu prezydentów (Kaczyńskiego i Saakaszwilego) uniemożliwiła dalsze podtrzymywanie przez Moskwę tezy o wycofaniu wojsk rosyjskich na ustalone w porozumieniu rozejmowym linii, gdyż do incydentu doszło w miejscu, gdzie wojskowych placówek rosyjskich być nie powinno⁷⁴. Wydarzenie to i udział w nim prezydenta Kaczyńskiego stało się przedmiotem ostrej krytyki i kpin ze strony obozu rządowego pod hasłem narażania stosunków RP z Rosją przez rzekomo pochopne obarczenie jej winą za ten incydent⁷⁵.

Zmiana rządu w Polsce w 2007 r. i śmierć prezydenta Kaczyńskiego w 2010 r. skutkowały obniżeniem rangi Gruzji w polskiej polityce zagranicznej. W 2008 r., jak wspomniano wyżej, Polska wbrew prośbie Gruzji (i Ukrainy), obawiającej się precedensu, uznała Kosowo. W czasie wizyty Baracka Obamy w Warszawie (27-28 maja 2011) na odbyte przy jej okazji spotkanie prezydenta USA z przywódcami państw europejskich, prezydenta Gruzji nie zaproszono. Dojście do władzy w Gruzji powiązanego z Rosją biznesmena Bidziny Iwaniszwilego w 2012 r.⁷⁶, fala aresztowań ministrów poprzedniego rządu⁷⁷ i zwycięstwo w wyborach prezydenckich

⁷² W chwili rozpoczęcia wojny rosyjsko-gruzińskiej nawet Moskwa uznawała formalnie Osetię Pd. i Abchazję za części państwa gruzińskiego. Dopuszczając do artyleryjskiego ostrzału obszaru kontrolowanego przez Gruzję z pozostających pod kontrolą Rosji terenów Osetii Pd, a potem wprowadzając swe wojska na terytorium formalnie należące do Gruzji wyczerpała zatem znamiona agresji, sprecyzowane w konwencji ONZ o definicji agresora. Patrz: *Article.3 Definition of Aggression, General Assembly Resolution 3314 (XXIX) 14 December 1974*, Audiovisual Library of International Law, Codification Division, Office of Legal Affairs, United Nations, <http://untreaty.un.org/cod/avl/ha/da/da.html>.

⁷³ P. Kościński, *Lech Kaczyński w Tbilisi: Cała Europa musi być tutaj*, „Rz”, 13.08.2008, <http://www.rp.pl/arttykul/176071.html>. Por.: Ł. Kulesa, *Polityka Polski wobec konfliktu gruzińskiego*, „Rocznik Polskiej Polityki Zagranicznej 2009”, s.220-224 i B. Cichocki, *Polityka Polski wobec Rosji...*, s.119.

⁷⁴ *W Gruzji ostrzelano konwój z Lechem Kaczyńskim*, „G.pl.W.” 23.11.2008, http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114873,5979471,W_Gruzji_ostrzelano_konwoj_z_Lechem_Kaczynskim.html. Szerzej patrz: Ł. Kulesa, *Polityka Polski wobec konfliktu gruzińskiego...*, s.227-228.

⁷⁵ „Jaka wizyta, taki zamach”, TVN24, Polska, 24 listopada 2008, <https://tvn24.pl/polska/jaka-wizyta-taki-zamach-ra77694-3720175>.

⁷⁶ M. Matusiak, *Iwaniszwili bierze Gruzję*, „A” OSW, 24.10.2012, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2012-10-24/iwaniszwili-bierze-gruzje>.

⁷⁷ Aresztowano byłego premiera i ministra spraw wewnętrznych Wano Merabiszwilego, który energicznie zwalczał korupcję i rosyjską agenturę. 28 października, w dniu ogłoszenia wstępnych wyników wyborów prezydenckich, Baczo Achalaja – za czasów Saakaszwilego szef MSW, minister obrony i szef więziennictwa, został skazany na 3 lata i 9 miesięcy pozbawienia wolności za „niehumanne traktowanie osadzonych” w czasie więziennego buntu w 2006 r. Po przejęciu władzy przez Iwaniszwilego (25 X 2012) doszło do licznych zatrzymań byłych ministrów, urzędników, posłów i samorządowców związanych z poprzednim rządem, cechujących się twardą postawą wobec Moskwy i zdeklarowaną opcją prozachodnią. Szerzej patrz: W Wojtasiewicz, *Desaakaszwilizacji ciąg dalszy*, „NEW”, 13.08.2013, http://www.new.org.pl/2013-08-13,desaakaszwilizacji_ciaq_dalszy.html.

w 2013 r. kandydata Gruzjińskiego Marzenia⁷⁸, zmieniły podstawy współpracy polsko-gruzińskiej, dalej redukując jej wagę, tym razem wskutek rozwoju sytuacji w Gruzji.

Wnioski

Przegląd stanu relacji polsko-rosyjskich w badanym okresie oraz wpływ polityki „resetu” z Rosją, prowadzonej przez Polskę w latach 2007-2014 na stosunki z innymi państwami regionu wskazują, że ogólna linia polityczna rządu RP w latach 2007-2013, przyjęta w zakresie polityki wschodniej i atlantyckiej, tworzyły atmosferę sprzyjającą lekceważeniu zagrożeń dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej, wynikających ze współpracy SKW-FSB. Jednocześnie SKW, jako służba wyspecjalizowana, miała obowiązek dysponować realistyczną oceną sytuacji międzynarodowej oraz natury polityki rosyjskiej i jej celów, ostrzegać w tym zakresie decydentów politycznych i we własnych poczynaniach kierować się wynikającą z tej wiedzy najwyższą ostrożnością w relacjach z Rosją i jej służbami. Obowiązku tego nie dopełniła.

---

⁷⁸ M. Matusiak, *Wybory prezydenckie spokojne i demokratyczne*, „A” OSW, 30.10.2013, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2013-10-30/gruzja-wybory-prezydenckie-spokojne-i-demokratyczne>.